

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

תוכן עניינים

- א. פרה נפדית על גבי מערכתה.....1
- ב. נמצא ההורג עד שלא תערף העגלה תצא ותרעה בעדר.....3
- ג. ירידתה לנחל איתן אוסרתה.....4
- ד. צפורי מצורע מאימתי נאסרין ... משעת שחיטה.....4
- ה. שנים שלקחו פרה ובנה איזה שלקח ראשון ישחוט ראשון ... לענין דינא
תנן ... אם קדם השני הרי זה ... זריז דלא עבר איסורא ונשכר דקאכיל בשרא.....5
- ו. שחט פרה ואח"כ שני בניה סופג שמונים שחט שני בניה ואחר כך
שחטה סופג את הארבעים שחטה ואת בתה ואת בת בתה סופג שמונים שחטה ואת
בת בתה ואחר כך שחט בתה סופג את הארבעים.....6
- ז. אותו ואת בנו אין לי אלא אותו ואת בנו אותו ואת אמו מניין כשהוא
אומר לא תשחטו הרי כאן שנים.....6
- ח. הזורע כלאים כלאים ... לוקה אחת.....7
- ט. גזיר שהיה שותה יין כל היום אינו חייב אלא אחת אמרו לו אל תשתה
והוא שותה אל תשתה והוא שותה חייב על כל אחת ואחת.....8
- י. עד שיזרע חטה ושעורה וחרצן במפולת יד.....8
- יא. הכה את זה וחזר והכה את זה קלל את זה וחזר וקלל את זה או שהכה
שניהם בבת אחת או שקלל שניהם בבת אחת ... התראת ספק שמה התראה ... 11

דף פב.

א. פרה נפדית על גבי מערכתה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת חולין

כבר התבאר במסכת שבועות דף יא. ומנחות דף קא: שפרה שנוולד¹ בה פיסול תפדה, אפילו בלא מום קבוע², וכן אם מתה תפדה מפני עורה³, אבל לא להאכיל בשרה לכלבים⁴.

נשחטה לשם חולין תפדה⁵ ואינה מכפרת⁶, נשחטה כראוי על גב מערכתה של עצים בהכשר בהר המשחה ובמקום הבדוק לה לקבר התהום⁷, אין לה פדיון עולמית⁸.

¹ רמב"ם הלכות פרה אדומה פרק א הלכה ח – י

² ואף על גב דבעינן העמדה והערכה. אמנם בפרה מפני שדמיה יקרין לב ב"ד מתנה עליהן מתחלה שאם לא תעלה כהונן לא חלה ההקדש וביכולתן לפדות. ערוך השולחן העתיד הלכות פרה אדומה סימן נה סעיף ב אולם במאירי כתב שתפדה בהעמדה ובהערכה.

³ מש"כ הרמב"ם תפדה "מפני" עורה, משמע לכא' דלכך תפדה כולה, משום דעור לחוד אי אפשר לפדות ולכך צריך לפדותה כולה, אולם צ"ע טעמא מאי אי אפשר לפדות העור לחוד, ואין לומר, דאי אפשר לפדות העור לחוד, משום דתתפשט שוב קדושת הבשר על העור דהרי קיי"ל פרה קדשי בדק הבית היא, ובחולין דף קל"ה אמרי' דבקדשי בדק הבית לא אמרי' פשטה, וצ"ל דאין כונת הרמב"ם דדין הפדי' הוא מפני עורה אלא דאיכא מציאות פדי' מפני עורה, והיינו דכיון שיש דין פדיון על העור ממילא אפשר לפדות גוף הפרה. אבן ישראל שם. אולם בערוה"ש שם כתב שמשום עורה, כלומר דהבשר יקבר והעור תמכר. ומפורש הוא במאירי תפדה להנאת עורה ובשרה יקבר שאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים

⁴ יש בזה שאלה למה אין מאכילין את הבשר לכלבים הא כיון דמסקינן שם דלב ב"ד מתנה עליה הרי היא כחולין גמורים ומותר להאכילן לכלבים, די"ל דמ"מ מכוער הדבר להאכיל לכלבים דבר שנקרא שם קדושה עליו. ואף על גב דבבכור שנמסר אמרינן בזבחים [ק"ז ב] דקוברין אותו עם עורו לפי שאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים, זהו משום דבקדשים אסור הפדיה מן התורה אבל פרה דקדשי בדק הבית היא איסור הפדיה רק מדרבנן [תוס' שם] כדמוכח בפסחים [כ"ט א] ע"ש. ועוד דכאן לב ב"ד מתנה ובבכור לא שייך תנאי. ערוה"ש העתיד שם ד

⁵ פירש"י נשחטה תפדה שנשחטה חוץ למקומה ורבינו מפרש נשחטה לשם חולין. כס"מ. וק"ק לפירוש זה דכיון דאשמעינן דמתה תפדה מה לי מתה מה לי נשחטה חוץ למקומה ולכן מפרש רבינו ז"ל דטובא אשמעינן דאע"ג דקי"ל בעלמא דחטאת ששחטה לשם חולין דבשרה הכא מעלה עשו בפרה שאם שחטה לשם חולין שאפרה אינה מכפרת, חי' מים חיים ובמאירי כתב שנשחטה שלא כראוי כגון שלא במקומה.

⁶ ויש לתמוה על מ"ש רבינו ואינה מכפרת דהא לא כתיב בה כפרה ואין לומר שמעמו משום דחטאת קרייה רחמנא דהא חטאת ששחטה לשם חולין כשירה כמ"ש בפט"ו מפסולי המוקדשין. וי"ל שמאחר שלא עלתה לבעלים שייך לומר בה אינה מכפרת. ועוד י"ל שרמזו למ"ש בסוף מועד קטן (דף כ"ח) למה נסמכה פרשת פרה וכו' לומר לך מה פרה מכפרת אבל מ"מ קשה מי הכניסו לרבינו לכתוב דבר שלא הוזכר לא בגמרא ולא בתוספתא. ועוד מאי קמ"ל דאינה מכפרת פשיטא ואפשר דמשום דבאידיך בבא קאמר תפדה מפני עורה כלומר דאין בה הנאה אלא בעורה בלבד קאמר דהאי אינה מכפרת וכיון שכן אף בשרה מותר בהנאה וצריך עיון. כס"מ שם. ועיין מרה"מ מה שתי'.

⁷ מאירי כאן

⁸ הואיל ונעשית בהכשרה גנאי הוא להוציאה לחולין. מאירי

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת חולין

לקחו פרה ומצאו אחרת נאה ממנה ה"ז תפדה שלא במום⁹.

ב. נמצא ההורג עד שלא תערף העגלה תצא ותרעה בעדר

כבר התבאר במסכת סוטה דף מז. שעגלה ערופה אסורה בהנייה¹⁰ ונקברת במקום עריפתה, ומשתרר לנחל תיאסר בהנייה אף על פי שעדיין לא נערפה¹¹, ואם מתה או נשחטה אחר ירידתה הרי זו אסורה בהנייה ותקבר. נמצא ההורג עד שלא תערף העגלה, תצא ותרעה בעדר, נמצא אחר שנערפה, תקבר במקומה, שעל הספק באה מתחילתה, כפרה ספיקה והלכה

⁹ ברייתא שם הקדימו חלוקה זו ואכלהו קאי נשחטה ע"ג מערכתה ורבינו אחר אותה לא ידעתי למה ותו דאיכא למשמע מדברי רבינו דבהא אפילו אחר שריפה ע"ג מערכתה תהני בה פדיון וצ"ע: מעשה רקח שם.

¹⁰ רמב"ם הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק י הלכה ו

¹¹ בפרק בתרא דכריתות (דף כ"ד:) אתמר עגלה ערופה אימתי נאסרת רב המנונא אמר מחיים רבא אמר לאחר עריפה וכו' ולרב המנונא וכו' ירידתה לנחל איתן אוסרתה וכו' אמר רבא מנא אמינא לה דתנן עגלה ערופה וכו' (אם נמצא ההורג) עד שלא נערפה תצא ותרעה בעדר ואי אמרת מחיים אמאי תצא ותרעה בעדר הא אתסרא לה מחיים תני עד שלא נראית לעריפה אימא סיפא משנערפה תקבר במקומה תני משנראית לעריפה א"כ אימא סיפא שעל הספק באה מתחלה כיפרה ספיקה והלכה לה ואם מחיים עדיין לא כיפרה ספיקה תנאי היא ופסק רבינו כרב המנונא משום דרבי ינאי וחברייא הכי ס"ל אבל קשה דלפי"ז הוה ליה לפסוק שאם נמצא ההורג אחר ירידתה לנחל אסורה בהנאה והוא פסק לקמן בסמוך שאם נמצא ההורג עד שלא נערפה העגלה תצא ותרעה בעדר. והרשב"א כתב שנשאל על זה והשיב היטבת לראות כי גם בעיני יפלא שהוא זיכה שטרא לבי תרי דפליגי בכריתות וטרחתי להעמיד דבריו ולא יכולתי אבל מה אעשה והראב"ד לא חלק עליו בזה כלום עכ"ל. וליישוב דעת רבינו אפשר לומר שהוא סובר דהא דמקשה משנערפה העגלה תצא ותרעה בעדר לאו קושיא היא דאיכא למימר שאני עגלה דאדעתא שימצא ההורג לא אקדשוה ואינלאי מילתא דהקדש טעות הוה ואף על פי שהתוס' תירצו זה ואמרו דסברא היא דגמרי ומקדשי דלא מסקי אדעתיהו שימצא ההורג רבינו לא ניחא ליה בההוא תירוצא וסובר דגמ' לפום מאי דס"ד דגמר ומקדיש בכל גוונא אסיק מאי דאסיק דמתני' פליגא וסברה דאינה נאסרת מחיים ולא אמרינן דאדעתא שימצא ההורג לא אקדשוה דלא מסקי אדעתיהו שימצא ההורג אבל לפום קושטא איכא למימר דמתני' נמי סברה דירידתה לנחל אוסרתה ואעפ"כ אם נמצא ההורג אפי' אחר שהורידה לנחל תצא ותרעה בעדר משום דאדעתא שימצא ההורג לא אקדשוה שהרי דבר מצוי הוא שימצא ההורג וכל לפי מה שפירשו קצת מפרשים שמתועלת המדידה והעניינים הנעשים במצוה שע"י כך היא קרוב שיתגלה מי הוא ההורג דהא ודאי מעיקרא מסקי אדעתיהו שימצא ההורג ולא גמרי ומקדשי הילכך נקטינן דירידתה לנחל אוסרתה ונקטינן במתני' דנמצא ההורג עד שלא תערף העגלה תצא ותרעה בעדר משום דאדעתא שימצא ההורג לא אקדשוה. ועיין מעשה רקח שם וז"ל גם בספר כתב יד קדמון מצאתי כתוב בשם הרב המאירי, וזה לשונו: ושםא תאמר והלא אמרו שאם נמצא ההורג עד שלא נערפה תצא ותרעה בעדר אלמא לא נאסרה משעת הורדה שא"כ היאך פקע איסורא, תדע שבאחרון מכריתות הקשו מזו על זו והעמידוה בתנאים חלוקים, ומי ששנה זו לא שנה זו, והלכך אין פוסקין אלא אחד מהם, ומכל מקום מדרך הסברה נראה לדחות אותה סוגיא ולהעמיד את שתייהם ולומר, שכל שנמצא ההורג פקע איסורא למפרע, ולכן נראה דעת גדולי המחברים שפסקו לשתייהם עכ"ל.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת חולין

לה¹², ואף על פי שנמצא הרוצח אחר עריפתה הרי זה יהרג שנ' (דברים כא פסוק ט) ואתה תבער הדם הנקי מקרבך¹³.

ג. ירידתה לנחל איתן אוסרתה

כבר התבאר במסכת קידושין דף נז. וע"ז דף כט: וזבחים דף ע. שעגלה ערופה¹⁴ אסורה בהנייה אפילו לאחר שנעשית מצותה, ונקברת במקום עריפתה. שנאמר: (שם כא פסוק ד) וְעָרְפוּ שָׁם אֶת הָעֵגְלָה, מלמד שטעונה גניזה¹⁵, או לפי שנאמר בה (שם פסוק ח) כפרה – כפר לעמך ישראל כקדשים¹⁶. אבל אין מועלים בה, שאין מעילה בעגלה ערופה, אלא איסור הנאה מן התורה¹⁷.

עגלה ערופה¹⁸ משתרד לנחל, תיאסר בהנייה אף על פי שעדיין לא נערפה¹⁹, ואם מתה או נשחטה אחר ירידתה, הרי זו אסורה בהנייה ותקבר.

ד. צפורי מצורע מאימתי נאסרין ... משעת שחיטה

¹² ופירש"י כיפרה ספיקה היא עשתה את שלה ואם לא נמצא ההורג נתכפר מספק ולכשימצא נעשה ודאי ויהרג ומיהו באיסור הנאה קיימא דכפרה כתיב בה כקדשים
¹³ וכן כתב רש"י בפירוש החומש, אמנם שם ובכתובות דף ל"ז [ע"ב] נפקא ליה מקרא דולארין לא יכופר, וקרא דואתה תבער איצטריך לדרשה דהוקשו כל שופכי דמים וכו', וכבר נרגשו התוס' ז"ל מזה, ותירצו דההיא אתיא כמאן דאמר חנק חמור דלמאן דאמר חנק קל וכו', הלכך לדידיה אייתר ואתה תבער לנערפה העגלה ואח"כ נמצא ההורג וכו', ע"כ. מעשה רקח שם.

¹⁴ רמב"ם הלכות רוצח פרק י הלכה ו

¹⁵ בבביתות ו.

¹⁶ עיי' תוס' שם וזבחים מו א ועוד שצריכים שני הפסוקים לקודם עריפה ולאחר שנעשית מצותה. ועיי' תו"י יומא ס א ד"ה ועגלה.

¹⁷ תוס' יומא נט ב ותו"י שם ועיי' קובץ שיעורים ח"ב כא – ד, ה

¹⁸ רמב"ם רוצח שם

¹⁹ אבל קשה דלפ"ז הוה ליה לפסוק שאם נמצא ההורג אחר ירידתה לנחל אסורה בהנאה והוא פסק לקמן בסמוך שאם נמצא ההורג עד שלא נערפה העגלה תצא ותרעה בעדר. והרשב"א כתב שנשאל על זה והשיב היטבת לראות כי גם בעיני יפלא שהוא זיכה שטרא לבי תרי דפליגי בכריתות וטרחתי להעמיד דבריו ולא יכולתי אבל מה אעשה והראב"ד לא חלק עליו בזה כלום עכ"ל. כס"מ ועיי"ש מה שיישב ועיי' באחרונים מש"כ ואכמ"ל

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת חולין

כבר התבאר במסכת קידושין דף נז. שטהרת מצורע מצות עשה²⁰, ומביא שתי צפורים דרור טהורות לשם טהרת צרעת, ושוחט את הברורה שבשתייהן, וחופר וקובר הצפור השחומה בפניו, ודבר זה קבלה מפי השמועה. ונוטל עץ, ואזוב, ושני תולעת, ולוקח עם שלשתן הצפור החיה, וארבעה מינין אלו מעכבין זה את זה, וטובל ארבעתן במים שבכלי וברם שעליהן, ומזה שבע פעמים על אחר ידו של מצורע ומשלח את הצפור.

הצפור השחומה שמביא²¹ המצורע אסורה בהנאה, ומאימתי תיאסר משעת שחיטתה.

ה. שנים שלקחו פרה ובנה איזה שלקח ראשון ישחוט ראשון ... לענין דינא תנן ... אם קדם השני הרי זה ... זריז דלא עבד איסורא ונשכר דקאכיל בשרא

שנים שלקחו²² אותו ואת בנו ביום אחד, הלוקח הראשון ישחוט היום, והשני ימתין למחר מדיו קדימת ממון²³ וכ"ש שהלוקח קודם למוכר, ואם קדם השני ושחט זכה, וימתין הראשון עד למחר.

במה דברים אמורים²⁴, כשלקחום שניהם מאדם אחד, שמיד כשמכר לראשון לא היה יכול לשחוט את שנשאר בידו, שהלוקח לקח על מנת לשחוט מיד, ולכן גם השני הלוקח ממנו אסור לשחוט שלא יכול למכור לו רק זכות שבידו אבל אם לקחום משנים, שניהם שוים, וכל מי שישחוט תחלה זריז ונשכר. וה"ה אם לקחו שניהם מגוי ביום אחד אין אחד קודם לחבירו²⁵.

²⁰ רמב"ם הלכות טומאת צרעת פרק יא הלכה א

²¹ רמב"ם שם הלכה ז

²² רמב"ם הלכות שחיטה פרק יב הלכה יג שו"ע ונו"כ מ"ו

²³ ברמב"ם כתב ובאו לדין, וכתב המ"מ ומה שכתב רבינו ובאו לדין הוא מה שפירש בגמרא אמר רב יוסף לענין דינא תנן והכי פירושא דהא דתנן במתני' זה שלקח ראשון ישחוט ראשון לא לענין איסור והיתר שאם רצה השני לשחוט והראשון להמתין עד למחר שיש איסור בדבר אלא לענין דינא קאמר שאם באו לב"ד מקדימין לראשון.

²⁴ שו"ע שם סעי' ו ובשמלה חדשה סעי' ט

²⁵ כיון שלגוי מותר היה לשחטו בהמה הנשארת ברשותו וא"כ מכר זכות זאת ללוקח השני ואין עדיפות לאחר על פני חבירו (שם)

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת חולין

ואם לאחד²⁶ יש צורך לשחטו היום ולשני אין, כופין על מידת סדום ושוחט אותו שצריך אפילו הוא הלוקח השני ולקח מיד ישראל.

ו. שחט פרה ואח"כ שני בניה סופג שמונים שחט שני בניה ואחר כך שחטה סופג את הארבעים שחטה ואת בתה ואת בת בתה סופג שמונים שחטה ואת בת בתה ואחר כך שחט בתה סופג את הארבעים

השוחט את הפרה²⁷ ואחר כך שחט שני בניה לוקח שתי מלקיות שהרי על כל אחד ואחד עובר משום אותו ואת בנו.

שחט את בניה ואחר כך שחט היא לוקח אחת.

שחטה ואת בתה ואת בן בתה לוקח שתיים שהרי יש כאן אותו ואת בנו על השניה ביחס לראשונה והשלישי ביחס לשניה.

שחטה ואת בן בתה ואחר כך שחט את הבת לוקח אחת בין הוא בין אחר שכששחטה ואת בתה עדיין לא עבר איסור כלל, וכששחט בתה הרי בשחיטה זו שני איסורים חד משום האם הראשונה וחד משום הבת של זו ואעפ"כ אינו לוקח אלא אחת משום שמעשה אחד הוא.

ז. אותו ואת בנו אין לי אלא אותו ואת בנו אותו ואת אמו מניין כשהוא אומר לא תשחטו הרי כאן שנים

כבר התבאר לעיל דף עח. שאסור לשחוט²⁸ בהמה ובנה או בתה ביום אחד, ואין הבדל אם שוחט האם ואחר כך הבן או הבת, או שוחט הבן או הבת

²⁶ שמלה חדשה שם

²⁷ רמב"ם שם הלכה יב ומ"מ שם

²⁸ שו"ע יו"ד סי' מז סעי' א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת חולין

ואח"כ האם. והשוה לוקה²⁹ שנאמר (ויקרא כב פסוק כח) וְשׂוֹר אוֹ שֶׁה אֶתֹו
וְאֶת בְּנֹו לֹא תִשְׁחָטוּ בַּיּוֹם אֶחָד.

אינו לוקה אלא על שחיטת האחרון לפיכך אם שחט אחד משניהן ובא חבירו
ושחט את השני חבירו לוקה והוא לא³⁰.

ואם שחטו³¹ שנים האם ובנה או בתה בבת אחת אע"ג שאין לוקין מ"מ עברו
שניהם על איסור דאורייתא³² זה על אותו ואת בנו וזה על בנו ואותו.

דף פב:

ח. הזורע כלאים כלאים ... לוקה אחת

הזורע שני מיני זרעים³³ או שני מיני ירקות או שני מיני קטניות או זרע וירק
או קטנית וירק כאחד בארץ ישראל³⁴ משנתן הזורע באדמה אע"פ שלא חיפה
בעפר³⁵ לוקה³⁶ שנאמר (ויקרא יט פסוק יט) שִׂדְךָ לֹא תִזְרַע בְּלֵאִים.

²⁹ ואם שחט פרה ואמה וולדה לוקה שתיים משום אותו ואת בנו ומשום בנו ואותו אבל אינו חייב על פרה ואם
אמה לחוד כדמוכח בחולין פב ע"א

³⁰ רמב"ם שחיטה פ"ב ה"א

³¹ שמלה חדשה שם סעי' א

³² ונ"מ ששני הבהמות אסורים באכילה כדלקמן סעי' יז

³³ רמב"ם כלאים פ"א ה"א חזו"א כלאים סי' א ס"ק יב יד סי' ב ס"ק ד

³⁴ ואפילו בזמן הזה אסור מדאורייתא לדעת הרמב"ם שפסק בה' תרומות פ"א ה"ה שקידשה לעתיד לבוא
ועיין חזו"א כלאים סי' א ס"ק א ומנ"ח רמה אות יד (ואינו בתרומות ומעשרות שלרמב"ם בזמנ"ז הוי דרבנן
דשם ילפינן מחלה דבעינן ביאת כולכם) וחזו"א שביעית סי' ג ס"ק ט ועיין חזו"א דיני כלאים אות לא שהביא
דעות החולקות על הרמב"ם וס"ל שאין קדושת א"י בזמן הזה וא"כ אין איסור כלאי זרעים דאורייתא בזמנ"ז
ועיין חזו"א שביעית סי' ג ס"ק ו ד"ה והנה כל זה דאנן קיי"ל שקדושה ראשונה דיהושע לא בטלה ועיי"ש עוד
לענין קדושתה לתרומות ומעשרות ועיי"ש עוד ס"ק יג ובס"ד ס"ק ה ובס"ו ס"ק א

³⁵ ואע"ג שבפ"ב ה"א כתב הרמב"ם "הטומן אגודת לפת וצנון וכיוצא בה תחת האילן אפילו תחת הגפן, אם
היו מקצת העלין מגולין אינו חושש שהרי אינו רוצה בהשרשתן" היינו משום שאינו מתכוין לזריעה אבל אם
מתכוין לזריעה אפילו אם אינו מכוסה כלל בעפר לוקה

³⁶ ודעת רש"י שבת פד ע"ב ובכורות נד ע"א דכלאי זרעים דרבנן ולא זו לא נאמר אל על הרכבת שני מינים
אבל תוס' שם חלקו עליו וכן הסכמת הראשונים דלא כרש"י

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת חולין

ולא רק³⁷ זורע בשדה שלו אלא אפילו הזורע בתוך הבית תחת הגג או הזורע בשדה הפקר חייב. וי"א³⁸ שהזורע בתוך הבית אין איסורו אלא מדרבנן.

ואפילו לא³⁹ זרע שניהם כאחד אלא מין אחד היה זרוע מאליו (וכ"ש אם זרעו הוא) ובא זרע בסמוך לו מין אחר לוקה⁴⁰.

ט. נזיר שהיה שותה יין כל היום אינו חייב אלא אחת אמרו לו אל תשתה והוא שותה אל תשתה והוא שותה חייב על כל אחת ואחת

כבר התבאר במסכת נזיר דף מב: ובקידושין דף עז: ובמכות דף כא. שניזיר⁴¹ שהיה שותה ביין כל היום כולו אף על פי שהוא חייב לשמים על כל רביעית ורביעית, אינו לוקה אלא אחת משום יין, ואחת דלא יחל דברו,

ואם התרו בו על כל רביעית ורביעית ואמרו לו אל תשתה אל תשתה והוא שותה חייב על כל אחד ואחד.

י. עד שיזרע חטה ושעורה וחרצן במפולת יד

כבר התבאר במסכת ברכות דף כב. ובמסכת קידושין דף לט. שמהנאמר בתורה (דברים כב פסוק ט) לא תזרע פְּרָמָד פְּלִאִים. למדו לאסור כלאי הכרם, והחמירה בהם התורה שנאמר (שם) פֶּן תִּקְדָּשׁ הַמִּלְאָה הַזֶּה אֲשֶׁר תִּזְרַע וּתְבוֹאֵת הַפֶּרֶם וּדְרָשׁוּ חו"ל⁴² פֶּן תִּקְדָּשׁ תּוֹקֵד אֵשׁ, פירוש לא תזרע

³⁷ חזו"א שביעית סי' כו ס"ק ד חזו"א כלאים סי' ג ס"ק טז

³⁸ תורת הארץ הר צבי שביעית יא ה

³⁹ רמב"ם שם פ"ג ה"ט י

⁴⁰ ועיין חזו"א כלאים סי' א ס"ק יב שהוכיח מדברי התוס' והר"ש שאינו חייב אלא במפולת יד דהיינו זרוע שניהם כאחד אבל אם אחד היה זרוע כבר אינו חייב וכ"מ ברמב"ן וברשב"א חולין פב ע"ב בשם הראב"ד ועיין בדרך אמונה שם ביאור ההלכה ד"ה כאחד שהביא בזה עוד דעות בראשונים וכתב להכריע כדעת הרמב"ם

⁴¹ רמב"ם שם פרק ה הלכה י

⁴² קידושין נז:

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת חולין

כרמך כלאים ואם תזרע תוקד אש בזרע ובתבואת הכרם, כלומר תשרפנו כי יאסר בהנאה⁴³.

ואינו חייב על זריעת כלאי הכרם, עד שיזרע בארץ ישראל⁴⁴ ב' מינים, כלומר שזורע ב' מיני ירקות, או זרעים או ירק וזרע, כגון חטה ושעורה. בהדי כרם כלומר עם החרצן או יחור של גפן⁴⁵, שהוא גפן, במפולת יד. כלומר שהפיל שלשתן בפעם א' ונזרעו, ושלא בפולת יד עיין בהערה⁴⁶.

⁴³ רמב"ם שם דלבוש שם אבל כלאי זרעים מותרים באכילה ובהנאה

⁴⁴ שו"ע ונו"כ יו"ד רצו א רמב"ם הלכות כלאים פרק הלכה ב

⁴⁵ חזו"א סי' ב' סק"ו וסי' י"א סק"י

⁴⁶ איסורא איכא לזרוע גם בצד הגפן ואפי' מין אחד וכן לנטוע גפן בצד התבואה ואיסור זה מה"ת אבל אין בו לאו אלא איסורא בעלמא וגם הפירות נאסרין מה"ת. והנה יש בענין זה כמה דעות בראשונים דדעת רבנו ועוד ראשונים (יראים מצוה שפ"ט וראב"ן סי' נ"ג ומובא ג"כ בסמ"ג ל"ת ר"פ ובמרדכי ספ"ק דקדושין) דאיסור הזריעה הוא מה"ת ואפי' מין אחד ובלא מפולת יד וכנ"ל וכ"ש שהפירות נאסרין מה"ת. וי"א (דעת הר"י מובא ברא"ש ה' כלאים וכן הסכים הרא"ש שם וכ"ד ר"ת הביאוהו הראשונים וכ"ה בספר הישר סי' תקמ"ט וכן מבואר בתוס' קדושין ל"ט א' ובחולין קל"ו ב' ובמנחות ט"ו ב' ובתוס' ר"י החסיד ברכות כ"ב וע"י בהגמ"י פ"י ממאכ"א אות ד' תשובת ר"י) שבלא מפולת יד או במין אחד אין שום איסור גם מדרבנן ומותר לזרוע ומותרין הפירות.

וי"א (כ"כ הרא"ש בה' כלאים בשם הרמ"ה וכ"ה בחינוך מצוה תקמ"ח ודעת הגר"א שגם דעת רבנו כן ולפ"ד הרא"ש שם נראה דגם הראב"ד ס"ל כן) שמה"ת באמת הכל מותר אבל מדרבנן הכל אסור.

ודעת הרבה ראשונים (הוא דעת רוב הראשונים ההשלמה (ומובא גם בכו"פ פנ"ו) והרא"ה והרשב"ץ בברכות כ"ב א' וכן הסכים המאירי בברכות שם ובקדושין ל"ט וכ"ד הרמב"ן והרשב"א בקדושין ל"ט ובחולין פ"ב וכ"ד הרישב"א והר"ן בקדושין שם) דהפירות אסורין מה"ת גם בלא מפולת יד אבל צריך ב' מינים ובמין אחד גם הפירות מותרין אף מדרבנן

ודעת הראב"ד (כפי שהעתיקו דבריו הרמב"ן והרשב"א בחולין פ"ב והרשב"ץ והנמוקי בברכות כ"ב אבל ברא"ש ה' כלאים משמע דלהראב"ד הכל מדרבנן ואין אסור מה"ת אלא בב' מינים ובמפולת יד ובהשלמה ברכות כ"ב נראה דלהראב"ד כל מין א' אסורין הפירות מה"ת ולכן הקשה עליו מבכורות נ"ד וצ"ע) דבקנבוס ולוף אסורין הפירות מה"ת אף בלא מפולת יד אבל צריך ב' מינים אבל בשאר זרעים מותרין וי"א (מובא ג"כ דעה זו בחזו"א כאן סי' א' סק"ה ובדיני כלאים אות ל"א וע"ש שהביא רוב הדעות בקצרה) דבוה"ז בטלה קדושת הארץ והכל אינו אלא מדרבנן

ולהלכה (חזו"א סי' א' סק"ה וע"י בס"י י"ג סק"ה שכ' דדין קידוש בלא מפולת יד דעת רוב הפוסקים דאינו אלא מדרבנן) אף שבשו"ע סתם כדברי רבנו דאף מין א' בכרם אסור לזרוע ואסורין הפירות אפשר דהוי ספיקא דדינא דהא י"א דמותר לזרוע ומותרין הפירות אף מדרבנן כנ"ל וכ"ש בוה"ז שי"א דלא קידשה לע"ל והוי מדרבנן מיהו לכו"ע אין הקולות של חו"ל בוה"ז דהא מדרבנן צריך לנהוג בארץ כדין ארץ מקודשת. דרך אמונה שם כז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת חולין

ואינו חייב אלא כשהחטה והשעורה יפלו סמוכין זה לזה, באופן שהן כלאים זה בזה. כלומר בתבואה בתוך ששה טפחים זה לזה⁴⁷, ובירק שיפלו תוך טפה. וגם צריך שיפלו סמוכין לגפן, כלומר ששה טפחים לחרצין⁴⁸.

וכבר התבאר שהזורע שני מיני תבואה או שני מיני ירקות עם זרע הכרם, הרי זה לוקה שנים, אחת משום שֶׁדָּרַךְ לֹא תִזְרַע כְּלָאִים ואחת משום (דברים כב פסוק ט) לֹא תִזְרַע כְּרֶמֶךְ כְּלָאִים, אם התרו בו משום שניהם. ואם התרו בו רק משום אחד לוקה אחד⁴⁹.

ואינו חייב מן התורה אלא על חמשת מיני דגן בזרעים⁵⁰, ובירקות קנבוס ולוף⁵¹ וכיוצא בהם, מזרעים שנגמרים עם תבואת הכרם כלומר שזורעים לשלוש שנים⁵², אבל שאר הירקות אסור מדבריהם. וי"א⁵³ שבירקות וקטניות וזרעים הנאכלין לאדם, כולן לוקין עליהן מן התורה, אבל זרעים שאין רוב בני אדם זורעין ומקיימין מין זה, וכן עשבים העולין מאליהן אין בהן משום כלאים.

וכתבה התורה⁵⁴ דין כלאי הכרם על אף שלוקה בלאו הכי, משום כלאי הזרעים. שילקו ג"כ משום כלאי הכרם, ועוד לחדש שכלאי הכרם אסורין בהנאה.

⁴⁷ חזו"א סי' ג' סק"ב וכ"כ ישועות מלכו ודלא כר"י קורקוס בה"ג וערוך השלחן אות ד' שאפי' נפלו ברחוק משיעור של כלאי זרעים חייב וגם לא כתפא"י בבתי כלאים סי' ל"ו שצריך שיפלו תמיד בתוך טפה ⁴⁸ והזורע חטה וזמורה של גפן בגומא אחת וכפף את הזמורה עד שיהי' רחוק ו' טפחים בין הגפן ובין החטה לכשיגדלו מותר ואם לא יהי' ביניהן שיעור הרחקה כשיגדלו אסור והייב מיד על הזריעה. חזו"א שם סי' ב' סק"ו.

⁴⁹ ירושלמי פ"ח ה"א

⁵⁰ חזו"א סי' א' סק"ט י"ג וכ"ד ר"י קורקוס ורדב"ז ורש"ם דף קל"ג ב' בדעת רבנו וכ"כ המאירי בקדושין ל"ט (רק דס"ל דגם מיני זרעים אסור מדרבנן) וכ"ד התוס' במנחות והרשב"א ורבנו יונה בריש ב"ב והחינוך מצוה תקמ"ח ויראים מצוה ע"ז דמה"ת אין חייב רק על ה' מיני תבואה וקנבוס ולוף וכ"כ בדברי רבנו שהקדים בריש ההלכות ל"ת שלא לזרוע תבואה או ירק בכרם משמע דקנבוס ולוף נחשב ירק.

⁵¹ שו"ע ונו"כ שם, רמב"ם שם הלכה ג

⁵² דקנבוס ולוף אין עושין אלא לג' שנים וגם הכרם יוצא מידי ערלה וראוי לאכילה אחר ג' שנים והתורה אסרה זרעים דומיא דכרם. עיין כסף משנה וכ"כ הנמוק"י בברכות כ"ב (כת"י) ולשון המאירי בקדושין ל"ט שנגמרינן עם גמר תבואת הכרם ועי' שנו"א פ"ז מ"ז ובחזו"א סי' ג' סק"ב תמה עליו ובמעט ב' של רש"י במנחות מ"ו וכ"כ הר"ן פ' רה"ג וכ"כ ביראים מצוה ע"ז וכ"ה בחי' הרשב"א במנחות וכן הרמב"ן והרשב"א בחולין פ"ב הביאו גם טעם זה שהוא משום שקנבוס ולוף יש להן אשכולות שהאוכל תלוי בראשו דומיא דכרם וגדלים הרבה ועושין ערבוביא וטעם א' דרש"י והביאוהו ג"כ הרמב"ן והרשב"א בחולין פ"ב מפני שיש להן שרשים שמתקיימין הרבה בארץ דומיא דכרם

⁵³ הר"ן פ' ראשית הגז (ודלא ככ"מ וכ"כ מנ"ח מצוה תקמ"ח ובחזו"א סי' א' סק"א משמע דמסכים להכ"מ בזה) וכ"כ הרמב"ן בחולין פ"ב וכ"ד הראב"ד המובא בכו"פ פנ"ו וברמב"ן ורשב"א חולין פ"ב ובהשלמה ברכות כ"ב א' (וכ"כ דעת הראב"ן סי' ג"ג) ודעתו דלא נאמר חילוק קנבוס ולוף לשאר זרעים אלא לענין איסור הנאה וכ"ד רבנו חיים כהן המובא בשטמ"ק מנחות ט"ו דמפרש הגמ' בתמי' ובכ"מ מפרש כן גם דעת רבנו אבל בחזו"א סי' א' סק"ט תמה עליו.

⁵⁴ ירושלמי פ"ח ה"א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת חולין

חייב גם אם לא נפלו לתוך גומא אחת. אלא כל שנפלו סמוכין זה לזה כדי איסור בלאים מקרי מפולת יד⁵⁵.

ואפי' זרע חרצן או יחור של גפן, היום, וחטה ושעורה למחר, כל שלא השרישו עדיין נחשב בבת אחת⁵⁶. אבל צריך שאדם אחד יעשה שלשתן, ואפשר שצריך שיהא דעתו בשעת זריעה ראשונה לגמור שלשתן.

ואינו לוקה משום זורע כלאי הכרם עד שיזרע בארץ ישראל חטה ושעורה וחרצן במפולת יד, אך בחו"ל אין איסור כלאי הכרם אלא מדרבנן ובזרע במפולת יד, כמו שהתבאר, והחמירו משום שאסור בהנאה בארץ ישראל⁵⁷, ולכן הקילו שם בכמה דברים.

אינו חייב רק על הזריעה, אלא גם אם חפה כלומר כסה אותם בעפר לוקה⁵⁸, אף אם כבר הושרשו. אבל אז אין לוקה א"כ באו בתחלה במפולת יד, וכל שנפלו בבת אחת חייב על ניכושן והשקאתן, אף אם נעשה הדבר מאליו ולא עשה בהן אדם עבירה, כיון שבאו לעולם בעירוב מקרי בלאים⁵⁹.

אבל אם זרען שלא במפולת יד, אפי' מנכש ומשקה אח"כ אינו כזורע עכשיו במפולת יד. וכל זה לענין מלקות, אבל בודאי אסור לעשות כן בכל אופן.

**יא. הבה את זה וחזר והכה את זה קלל את זה וחזר וקלל את זה
או שהכה שניהם בבת אחת או שקלל שניהם בבת אחת ...
התראת ספק שמה התראה**

⁵⁵ חזו"א סי' א' סק"ז והיינו שנפלו תוך ו' מרחקים ובירק תוך מפה ואם הוא כרם ע"ל פ"ז ה"א סק"ב אם תוך ד"א הוא מה"ת (חזו"א סי' י"א סק"י) מיהו אפשר דכ"ז שלא נשרשו לא מקרי כרם ולא מקרי מפולת יד אף שיעשו כרם בהשרשתן והלכך אין חייב עד שיזרע תוך ו' מרחקים ומיהו במוקף גדר וזרע חטה ושעורה וחרצן תוך הגדר ואין בין זרע לגדר ד"א חייב על הזריעה ואף שאין מקדש כדלקמן פ"ז הכ"ה (חזו"א שם ובסי' י' סק"ז נשאר ע"ז בצ"ע), דרך אמונה ציון ההלכה שם ט

⁵⁶ סי' א' סק"ז ושם הסתפק בזה אבל נראה שהסכים כן בסי' ב' סק"ח ובסי' י"א סק"י ועי' ישועות מלכו
⁵⁷ רמב"ם שם הלכה ג אבל כלאי זרעים אין אסורין לא באכילה ולא בהנאה כנ"ל פ"א ה"ז ולכן לא החמירו חכמים לאסורן בחו"ל

⁵⁸ רמב"ם שם ג

⁵⁹ דרך אמונה שם ח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת חולין

כבר התבאר במסכת מכות דף טו: שכל לאו⁶⁰ שניתק לעשה כגון (דברים כב פסוק ו) לא תקח האם על הבנים. (ויקרא יט פסוק ט) לא תכלה פאת שדך וגו'. אין לוקין עליו אלא אם לא קיים עשה שבהן.

עבר על לאו⁶¹ שניתק לעשה והתרו בו ואמרו לו אל תעשה דבר זה⁶² שאם תעשנו ולא תקיים עשה שבו תלקה, ועבר ולא קיים העשה⁶³ הרי זה לוקה, אף על פי שהתראה בספק היא שאם יקיים יפטר התראה ספק⁶⁴ התראה היא⁶⁵.

⁶⁰ רמב"ם הלכות סנהדרין פרק יח הלכה ב

⁶¹ רמב"ם שם פרק טז הלכה ד

⁶² והתראה בשעה שעובר על הלאו בעינן ולא בשעה שמבטל העשה אף על גב דהלאו תלוי בקיום העשה או בביטולו ואם לא התרו בו בשעת העברת הלאו אף על גב דאתרו ביה בשעת ביטול העשה אינו לוקה. רדב"ז פרק יח שם

⁶³ בבספ משנה כאן כתב ואף על פי שתפס רבינו לשון קיום בלשוננו ואליבא דר"י דפסק כוותיה הו"ל לתפוס לשון ביטול אין חשש מכיון שכתב ועבר ולא קיים דמשמע ממש שביטלו דהיינו עבר ולא קיימו היינו בטלו דאי לא ביטלו אי אתה יכול לקרות בו עבר ולא קיימו שהרי עדיין בידו לקיימו. ולענין התראה ספק אמרינן בפרק הלוקין דפלוגתא דר"י ור"ל היא ור"י סבר שמה התראה וידוע דהלכתא כוותיה לגבי ר"ל וכן פסק רבינו פה ובפ"ה מהל' שבועות כתב שאין לוקין על התראה ספק אא"כ היה לאו שלו מפורש בתורה ואיני יודע מנין לו חלוק זה. ועיין בלח"מ שם פרק יח

⁶⁴ עיין שו"ת נודע ביהודה מהדורא תניינא – אבן העזר סימן עז שהקשה ומאוד נפלאיתי על רבינו הגדול אשר לא הזכיר בפ"ה מהל' ממרים כלל דין הכה את זה וחזר והכה את זה וכיון דדבר זה מפורש בגמרא דפליגי ביה תנאי מ"נ איך שיהיה אם פוסק כת"ק או אם פוסק כר"י עכ"פ היה לו להזכיר שאין דרכו להשמיט לגמרי, וכעת לא ראיתי בנושאי כליו שהרגישו בזה. ואמנם פלוגתא דר"י ור"ל במס' מכות דף ט"ז ע"א לדעתי לא נחלקו אלא במלקות אבל במיתה מודה ר"י לרשב"ל דלא שמה התראה (ובנהור שרגא שם ציין לירושלמי יבמות פ' נושאין על האנוסה שמבואר שם דאין חילוק לריו"ח בין חייבי מיתה לחייבי מלקות).

⁶⁵ עיי"ש עוד בנוב"י שכתבומה שנלע"ד בזה הוא דמה שתלוי ביד אחרים לא נחלק אדם מעולם שיאמר ששמה התראה וכ"ע מודו דלא חייבה התורה בזה כלל וזולת מה שהזהירה התורה עיקר לאו זה על הספק בזה גזירת הכתוב הוא לחייבו על הספק שגם כל שורש לאו זה הוי על הספק וכגון כל זר לא יאכל קודש שזה אזהרה לזר שלא יאכל תרומה והרי לאו זה עיקרו על הספק שהרי יש ביד זה שהפריש התרומה לשאול על קריאת שם תרומה. ובפרט לדעת הרמב"ם שאפילו התרומה היא כבר ביד כהן מצי לאיתשולי עלה כמבואר בפ"ד דתרומה הל' י"ז ועיין בכ"מ שם, ובזה כיון שעיקר לאו זה הוזהר על הספק לוקה אפילו אכל תרומה של אחרים שאין האיסור תלוי בו אלא באותן אחרים שיש בידם לשאול על קריאת שם. ודבר זה מבואר בדבריו בהל' סנהדרין פ' י"ט שחישב בין הלוקין זר שאכל תרומה או חלה וכיוצא בזה כמה לאוין כאלו אבל שבועת שוא אף שמפורש בתורה לא תשא וגו' מ"מ אינו מפורש שהוזהר על הספק שהרי משכחת לה בודאי כגון נשבע על איש שהוא אשה וכיוצא בזה וא"כ אינו מפורש בתורה על הספק לכך אינו לוקה על התראה ספק שאינו תלוי בידו.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

